

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Фани Евгениева Бойкова

Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“

на материалите, представени за участие в конкурс
за заемане на академичната длъжност ‘доцент’
в Софийския университет „Климент Охридски“

по област на висше образование 1. Педагогически науки
професионално направление: 1.3. Педагогика на обучението по....
(Методика на обучението по български език)

Със заповед № РД 38 - 238 от 17.05.2021 г. на Ректора на Софийския университет „Климент Охридски“ съм определена за член на научното жури на конкурс за заемане на академичната длъжност ‘доцент’ в област на висше образование: 1. Педагогически науки, професионално направление: 1.3. Педагогика на обучението по.... (Методика на обучението по български език). В конкурса за ‘доцент’, обявен в Държавен вестник, бр. 22 от 16.03.2021 г., като единствен кандидат участва д-р Деспина Миролубова Василева, главен асистент в катедра „Методика“ на Факултета по славянски филологии в Софийския университет „Климент Охридски“.

Представеният от гл. ас. д-р Деспина Миролубова Василева комплект материали за участие в процедурата е в съответствие със ЗРАСРБ.

Документите са добре оформени и подредени. Справките и списъците съдържат необходимата информация, сред която по-важните документи са: Диплома за ОНС „Доктор“; Списък на публикациите за участие в конкурса; Справка за изпълнение на минималните национални изисквания по чл. 2б от ЗРАСРБ, Справка за цитиранията с пълно библиографско описание на цитираните и цитиращите публикации; информация за участия в научни проекти и др.

Научните текстове, с които гл. ас. д-р Деспина Василева участва в конкурса за заемане на академичната длъжност „доцент“, се отличават: с актуалност на разработваната проблематика; с разнообразие на използваните изследователски подходи; демонстрират професионалната компетентност на отлично подготвен методик; очертават задълбочените научни интереси на кандидата в областта на конкурса.

Основният хабилитационен труд – монографията „Развиване на когнитивни и метакогнитивни умения за четене в обучението по български език“, акцентира върху важна за резултатността на съвременното образование тема и е с изявена приложна насоченост. Предложени са възможни подходи за актуализиране на практиките за работа с текст, като се насочва вниманието към подбора на текстове съобразно графичното им оформление, наличие или от-

съствие на неезикови компоненти (таблицы, диаграми, графики), представянето им на различен носител (хартиен или електронен), съпровождането им от илюстративен материал.

Монографията се състои от увод, четири глави, заключение и приложения. Разработката демонстрира добро познаване на темата от д-р Василева и широката ѝ библиографска осведоменост по изследвания проблем. Изследователските методи са съобразени с темата, целите и задачите, които авторката си поставя при разработване на темата.

В първата глава е направен аналитичен обзор на научни изследвания, които дефинират понятието „четене“ с оглед на обучението по български език. Особеностите на задълбоченото четене и на стакатото четене са осмислени в контекста на съвременното дигитално общуване. Оразличени са както перспективните, така и проблемните зони при четенето на хартия и на електронен носител. Професионалната компетентност на д-р Деспина Василева на методик с опит се откроява при представяне на приложими към практиката на обучение по български език модели за възприемане на текст. Проследени са в исторически план изследванията на процеса на четене и са обобщени взаимовръзките между мотивацията и разбирането при четене.

Приносен компонент на монографичното изследване е анализирания във втора глава понятие за „компетентност по четене“, което е оставало досега пренебрегнато спрямо изследванията на разбирането за „четивна грамотност“, както отбелязва авторката. Изградена е аргументирана работна хипотеза за характеризиране на процесуалността на „компетентността по четене“, състояща се от три компонента: умения за четене (представени като комплекс от когнитивни и от метакогнитивни умения); читателско поведение, (обхващащо възможни действия на четящия в акта на четенето); нагласи към четенето (поведението по време на четене, предпочитани текстове и условия на четенето, предпочитани източници на информация). Развиването на умения за четене в когнитивен и метакогнитивен план е ситуирано спрямо учебните програми по български език 5. – 8. клас. Изводите за нагласите за четене са аргументирани с количествен и качествен анализ на данни от анкетирането на над 500 ученици. Инструментарият на проучването дава възможност да се установят прилагани стратегии на четене и нагласи за предпочитания към жанрове и типове текстове.

С изявен практико-приложен принос за изграждане на читателска компетентност са наблюденията и изводите от проведеното изследване чрез системата за контрол и проследяване на погледа (Eye Tracing), представени в трета глава. В центъра на изследователското внимание е установяването на това: как разбирането на текст се влияе от носителя (хартиен или електронен); как задържането на погледа на четящия влияе върху цялостното възприемане на текст. Детайлното анализиране на резултатите дава основания на авторката да аргу-

ментира система от процедури за развиване на уменията за възприемане и осмисляне на текста.

В четвъртата глава е предложен модел за развиване на умения за четене чрез прилагане на метакогнитивни стратегии, към чието приложение учениците не се насочват експлицитно, а чрез изпълнение на логически и смислово обвързани въпроси и задачи. Съпътстващият ги методически коментар обосновава перспективата им за развиване на конкретни умения. По структурните и съдържателните си характеристики четвъртата глава се обособява като ценно методическа пособие с изявена приложна насоченост към педагогическата практика в първи гимназиален етап.

Монографията „Развиване на когнитивни и метакогнитивни умения за четене в обучението по български език“ на д-р Деспина Василева поставя в центъра на изследователския интерес същностните особености на четенето като процес, който може да бъде насочван и развиван, обогатява методическата литература с теоретични постановки и приложни идеи.

Представените от гл. ас. д-р Деспина Василева статии за участие в конкурса за „доцент“ очертават спектъра на професионални изследователски интереси на авторката в областта на актуални за обучението по български език теми. С изявена приложна стойност са разработките ѝ за дигитална гражданска компетентност и обучението в публично изказване и работа с медийни текстове (№5 и № 6). Проблемите на формиране на умения за четене с разбиране, нагласи за четене, към актуалните за педагогическата практика теми за развиване на читателска компетентност и овладяване на стратегии за четене са предмет на обсъждане в статии № 2, 3, 7, 8, 9. Теоретичните постановки и разработените методически идеи предоставят иновативни подходи и практики за модернизиране на обучението по български език.

Гл. ас. д-р Деспина Василева е представила достатъчен брой научни трудове, публикувани след материалите, използвани при защитата на ОНС „доктор“. Техните оригинални научни и приложни приноси, задават практическа перспектива за повишаване резултатността при обучението по български език.

Цялостният преглед на представената за рецензиране продукция на гл. ас. д-р Деспина Василева създава облика на целенасочен изследовател, който компетентно допълва редица теоретични и практико-приложни аспекти на методиката на обучение по български език.

Заклучение

Научната и преподавателската квалификация на гл. ас. д-р Деспина Василева е несъмнена.

След запознаване с представените в конкурса материали и научни трудове, анализ на тяхната значимост и съдържащи се в тях научни, науч-

но-приложни и приложни приноси, намирам за основателно да дам своята положителна оценка и да препоръчам на Научното жури да изготви доклад-предложение за избор на гл. ас. д-р Деспина Миролобова Василева на академичната длъжност 'доцент' в област на висше образование: 1. Педагогически науки, професионално направление: 1.3. Педагогика на обучението по... (Методика на обучението по български език).

27. 07. 2021 г.

Изготвил становището:

Доц. д-р Фани Бойкова